

NATIONALMUSEUM

med

PRINS EUGENS WALDEMARSUDDE

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm, 2016-03-08

Ert Dnr: Ku2015/02403/KL
NMW Dnr: 1.5.4-428/2015

Remissvar

Översyn av regelverket om kulturföremål,

Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde (NMW) lämnar följande synpunkter på Riksantikvarieämbetets rapport (Ku2013/1344/KA) Översyn av regelverket om kulturföremål:

SAMMANFATTNING

NMW tillstyrker de förslag på förändringar som föreslås rörande ekonomiska värdegränser, föremålens åldersgränser och ursprung.

NMW tillstyrker de förslag som rör nya kategorier av föremål och de justeringar som rör övriga kategorier av föremål.

NMW anser till skillnad från RAÄ:s rapport att avsaknaden av möjlighet till statlig inlösen borde ha inkluderats i de förslag till förändringar som presenteras. (4.10.2)

NMW anser även att en skärpning eller slopande av de så kallade undantagsreglerna borde ha inkluderats i förslaget. (4.11)

KOMMENTARER TILL RAPPORTEN

NMW stödjer tanken på att Kulturmiljölagens bestämmelser om skydd i framtiden i högre grad skall vara utformat som ett kvalitetsskydd snarare än ett masskydd. NMW stödjer även att fler kategorier än tidigare blir ursprungsneutrala och att den nuvarande åtskillnaden mellan svenska och utländska föremål upphävs i ett flertal kategorier.

Vad gäller den första frågan där NMW avviker i uppfattning från rapporten – avsaknad av möjlighet till statlig inlösen (4.10.2) ser NMW inte varför RAÄ väljer att avstå från förslag då de argumenterar för genomgående talar för ett införande av ett inlösen-system. Att åberopa att det statsfinansiella läget tidigare vid flera tillfällen har åberopats utgöra ett hinder för inlösenplikt, är knappast den kulturvårdande myndighetens uppgift. NMW anser att hela trovärdigheten kring regelverket rörande utförelse av kulturföremål är beroende av hur staten och dess myndigheter agerar i samband med nekande av utförelse. En möjlighet till inlösen av sådana föremål skulle precis som anförts i rapporten "drastiskt kunna öka trovärdigheten i utförelsebestämmelser och göra det attraktivt för enskilda medborgare att medverka till att värna det nationella kulturarvet". Finansiering av inlösen skulle exempelvis kunna ske med ett breddande av Allmänna arvsfondens uppdrag till att även inkludera kulturarv.

NATIONALMUSEUM

med

PRINS EUGENS WALDEMARSUDDE

Den andra frågan där NMW inte stödjer rapportens slutsatser rör de så kallade undantagsreglerna (4.11). Idag kan den som flyttar från Sverige, efter ansökan om utförsel, föra ut kulturföremål ur landet utan undantag. Såsom reglerna är skrivna kan tillståndsmyndigheterna inte neka utförsel. Samma sak gäller den som är bosatt utomlands och vill föra ut arvegods ur landet. Båda dessa undantag tillkom i en tid då ett fåtal personer flyttade över gränser. Med dagens internationella arbetsmarknad och globala ekonomi rör sig både individer och föremål över gränserna i en helt annan mängd. Båda undantagen kan idag användas för att kringgå utförsellagstiftningen. För den enskilda personen som nekats utförsel för ett föremål där det ekonomiska värdet är högre utanför Sveriges gränser finns ett ekonomiskt incitament för att tillfälligt skattskrypa sig i ett annat land och därmed fritt kunna föra föremålet ur landet. I exemplet Biby-samlingen valde arvingarna i arvskiftet att genom utbyte av reverser tillskifta hela den turkiska samlingen till det syskon som var bosatt i utlandet. I fallet Biby var det ekonomiska incitamentet enligt uppgift drygt 200 miljoner kronor, differensen mellan vad samlingen värderades till i samband med arvskiftet och vad försäljningen till Qatar inbringade. Att tillfälligt göra en flytt till ett annat land är en mycket liten kostnad i detta sammanhang. Avsikten med undantagsreglerna var ursprungligen att ingen skulle tvingas avyttra familjeklenoder i samband med arv eller flytt, idag har det snarare blivit vägen att kringgå lagens syfte, för att föra ut föremål för försäljning i utlandet. RAÄ:s tro på att dessa problem kan lösas med "allmänna råd och förbättrade handläggningsrutiner" är naivt. Så länge det finns ett ekonomiskt incitament och en möjlighet att kringgå lagstiftningen kommer detta att utnyttjas, vilket gör hela regelverket och lagstiftningen fullständigt verkningslös.

I detta ärende har Överintendent Berndt Arell varit beslutande.
Intendent Anders Bengtsson har varit föredragande.

Berndt Arell
Överintendent
Nationalmuseum med Prins Eugens Waldemarsudde